

SINT-AMANDS – DE KEURE 2016
PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM

1. VERANTWOORDING

Ter hoogte van de Stenenmolenlaan en de Heikant te Sint-Amands zal Grondweb NV een verkaveling van 29 loten realiseren.. Naar aanleiding hiervan adviseerde het Agentschap Onroerend Erfgoed een voorafgaande archeologische prospectie met ingreep in de bodem.

Dit onderzoek werd uitgevoerd door de cel Onderzoek van de Archeologische Dienst Waasland (ADW), in samenwerking met Robby Vervoort Freelance Archeoloog. De vergunning met nummer 2016/080 werd ontvangen op 14 maart 2016. Het onderzoek werd uitgevoerd vanaf 21 april 2016 tot 22 april 2016 door archeologen Marjolijn De Puydt (vergunninghouder) en Robby Vervoort.

2. AANLEIDING EN DOELSTELLING VAN HET ONDERZOEK

Op het terrein zal Grondweb NV een verkaveling aanleggen met inbegrip van een wegenis, een groenzone en een wadi. Het projectgebied heeft een oppervlakte van $\pm 1,5$ ha en wordt gekenmerkt door een lichte zandleemgrond met een dik humeus pakket. De gronden liggen op de overgangszone van een droge rug en het lager gelegen valleigebied van de Schelde.

Het doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen).

Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving + duiding?
- Waardoor kan het ontbreken van een horizont verklaard worden?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact?
- Is er sprake van één of meerdere begraven bodems?
- Zijn er sporen aanwezig? Zo ja, geef een beknopte omschrijving.
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Kan op basis van het sporenbestand in de proefsleuven een uitspraak worden gedaan over de aard en omvang van de occupatie?
- Zijn er indicaties die kunnen wijzen op een inrichting van een erf/nederzetting?

- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van funeraire contexten?
Zo ja:
 - Hoeveel niveaus zijn er te onderscheiden?
 - Wat is de omvang?
 - Komen er oversnijdingen voor?
 - Wat is het – geschatte – aantal individuen?
- Kunnen de sporen gelinkt worden aan nabijgelegen archeologische vindplaatsen?
- Wat is de relatie tussen de bodem en de archeologische sporen?
- Is er een bodemkundige verklaring voor de partiële afwezigheid van archeologische sporen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (inclusief de argumentatie)?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen voor behoud *in situ*)?
- Voor archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet *in situ* bewaard kunnen blijven:
 - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
 - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke types staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?

3. ADMINISTRATIEVE FICHE

3.1. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

NAAM OPDRACHTGEVER

Grondweb NV, Persoonshoek 7, 2800 Mechelen

NAAM UITVOERDER

Archeologische Dienst Waasland – cel Onderzoek

NAAM VERGUNNINGHOUDER

Marjolijn De Puydt

ARCHEOLOGISCH DEPOT

Opgravingsarchief: Archeologische Dienst Waasland
Vondsten en stalen: Archeologische Dienst Waasland

PROJECTCODE

2016/080

VINDPLAATSNAAM

Sint-Amands – De Keur 2016 (SA DK 16)

PROVINCIE

Antwerpen

GEMEENTE

Sint-Amands

DEELGEMEENTE

Sint-Amands

PLAATS

Stenenmolenlaan, Heikant

TOPONIEM

De Keur

COÖRDINATEN (LAMBERT '72)

Noord: 194410,127900 m

Oost: 138580,394000 m

Zuid: 194271,374300 m

West: 138383,844000 m

KADASTRALE GEGEVENS

Sint-Amands, Afdeling 1, Sectie A, percelen 9L, 22A2, 22C2, 22D, 22E, 24E, 25W en 41B

TOPOGRAFISCHE LIGGING

Zie §4.2

BEGINDATUM

Donderdag 21 april 2016

EINDDATUM

Vrijdag 22 april 2016

3.2. OMSCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT

- Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem en de Code Goede Praktijk.
- Archeologische verwachtingen: de aardkundige locatie wijst op een groot potentieel in verband met archeologische sporen.
- Wetenschappelijke vraagstelling: evaluatie van de archeologische waarde van het projectgebied.
- Doelen en wensen van de bouwheer: aanleg verkaveling.

4. SITUERING

4.1. ALGEMENE SITUERING

Het projectgebied is gelegen langsheen de Heikant en de Stenenmolenlaan in de gemeente Sint-Amands (Antwerpen). Op het kadaster is het te situeren op afdeling 1, sectie A. Het gaat om de percelen 9L, 22A2, 22C2, 22D, 22E, 24E, 25W en 41B (fig. 1).

Voorafgaand aan het onderzoek waren percelen 9L, 24E, 25W en 41B in gebruik als grasland. Percelen 22A2, 22C2, 22D en 22E werden gebruikt voor kleinschalige tuinbouw.

Fig. 1. Situering op het kadaster (bron: GDI-Vlaanderen, 2015).

4.2. TOPOGRAFISCHE SITUERING

Op de topografische kaart is het projectgebied gelegen op een zandrug die naar het westen toe afhelt naar de vallei van de Schelde. De hoogte binnen het projectgebied varieert tussen 5,83 m en 7,25 m TAW.

Ten noorden van het projectgebied kan de Meersloop gevolgd worden naar het westen toe, waar ze uitmondt in de Zeeschelde. Ongeveer 400 m naar het zuiden is ook de Dorploop te volgen. Deze mondt iets zuidelijker uit in de Zeeschelde. Binnen het projectgebied worden ook enkele percelen begrensd door beken.

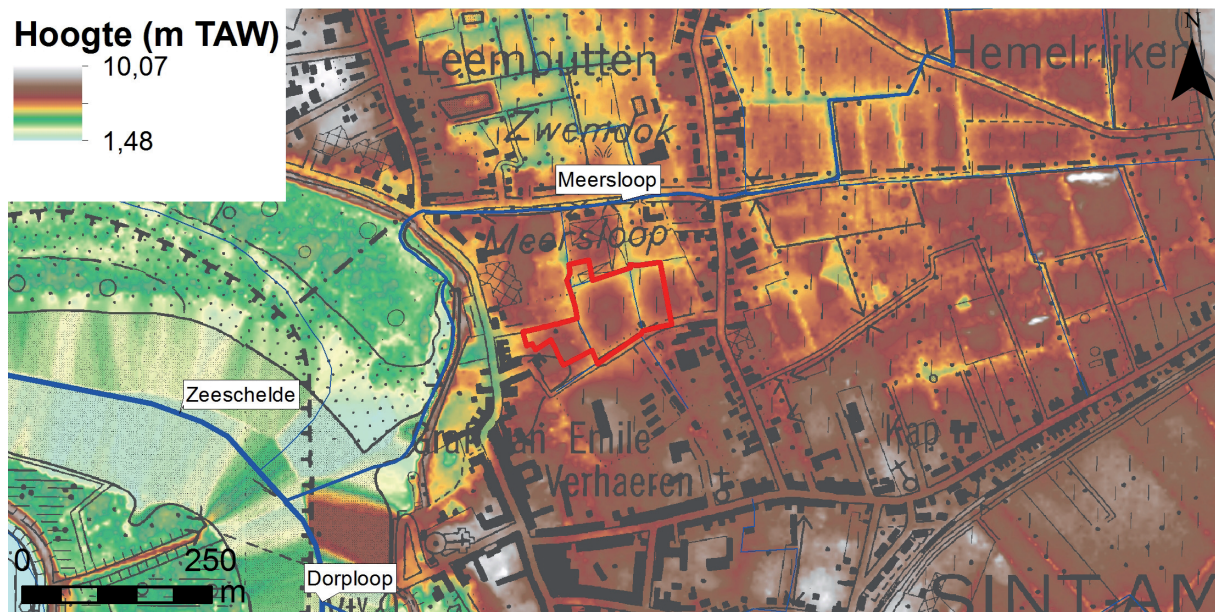

Fig. 2. Situering op de topografische kaart (AGIV Web Map Service).

Op de Vlaamse Hydrografische Atlas is het projectgebied te situeren binnen het Beneden-Schelddebekken en de hydrografische zone van de Schelde van de monding van de Grote Beek tot de monding van waterloop 812/55001.

Op de inventaris van het landschappelijk erfgoed valt het projectgebied nog net binnen het traditionele landschap van Klein-Brabant – Vaartland en Buggenhout. De Zeeschelde vormt de grens met het traditionele landschap van de Scheldevallei, stroomafwaarts van Gent. Het gebied valt net tussen de relictzones van de Scheldevallei van Dendermonde tot Kruibeke in het westen en het vochtig akker- en bosgebied van Bornem en Sint-Amands in het oosten.

Ongeveer 50 m ten westen van het projectgebied ligt de grens van de ankerplaats “Vlassenbroekse polder en de polder van Kastel, Mariekerke en Sint-Amands”. Dit gebied ligt in en op de rand van een oostelijke uitloper van de Vlaamse Vallei. Tijdens het Holoceen werden de broeken gevormd die in de vroege of volle middeleeuwen werden ingedijkt. Het huidige veer tussen Kastel en Sint-Amands dateert van 1868. De Dam (± 300 m naar het zuidwesten) is de straat die naar de oude Schelgedijk verwijst. Deze werd aangelegd achter de schorren.¹

Op de inventaris van het bouwkundig erfgoed zijn in de onmiddellijke omgeving van het projectgebied enkele relictten te vinden. Ongeveer 36 m ten oosten van het projectgebied staan twee aan elkaar palende, naar het zuiden georiënteerde boerenhuizen onder een zadeldak (fig. 3-1). Beide zouden dateren uit de tweede helft van de 19de eeuw². Ten westen van het projectgebied staat een half vrijstaand burgerhuis uit 1913 met een grote ommuurde tuin aan de noordzijde (fig. 3-2)³.

In het noordwesten stond vroeger een molen (fig. 3-3). De oudste windmolen stond op de kouter maar werd in 1780 vervangen door een stenen beltmolen die de naam *Scheldemolen* kreeg. De oude (houten) molen werd in 1904 gesloopt. De molen was oorspronkelijk in handen van burggraaf Walckiers maar werd in 1792 overgenomen door de familie Servaes. De nazaten van deze familie richtten in 1880-1881 een stoomgraanmolen op naast de bestaande molen. Deze laatste werd in

¹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016a.

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016b.

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016c.

1885 ontmanteld om in 1939 gesloopt te worden. In 1909 werd familie Van den Bossche eigenaar van de maalderij. Deze familie stichtte in 1932 de N.V. Scheldemolens. In 1950 werden de Scheldemolens omgebouwd tot pneumatische molens⁴. De laatste restanten van de molen en fabriek werden tussen 1995 en 2000 afgebroken.

Fig. 3. Relicten op de inventaris van het bouwkundig erfgoed.

4.3. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING

De lithostratigrafische ondergrond van het ontwikkelingsgebied maakt deel uit van de Formatie van Maldegem. Deze formatie werd gevormd tijdens het laat Eoceen (41,2 – 39,5 miljoen jaar geleden). De jongste Tertiaire lithostratigrafische eenheid onder het projectgebied is het Lid van Zomergem (fig. 4). Dit bestaat uit een grijsblauwe klei tot zware klei, die zich op het eerste gezicht in niets onderscheidt van het Lid van Ursel. Het bevat noch glauconiet, zand of kalk en is gemiddeld 9 m dik. Met een geleidelijke textuurverzwaring gaat het Lid van Buisputten (terug te vinden naar het oosten toe) over in het Lid van Zomergem, dat op zijn beurt het Lid van Onderdale (naar het westen toe) bedekt, eveneens met een geleidelijke overgang, gekenmerkt door een textuurverlichting.

Het komt voor in een brede strook van Knokke tot Lokeren onder de dikke Quartaire bedekking van de Vlaamse Vallei. Het dagzoomt in de heuvels van het Meetjesland en in enkele kleine Tertiaire erosieresten van Klein Brabant.

Tijdens het Laat-Pleistoceen (Weichseliaan) werden de Tertiaire lagen afgedekt door fluviatiele afzettingen. Deze werden van het Weichseliaan tot mogelijk in het Vroeg-Holoceen bedekt door eolische afzettingen (fig. 5-3). Ten westen van het projectgebied werden de eolische afzettingen tijdens het Holoceen gevolgd door fluviatiele afzettingen (fig. 5-3a).

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016d.

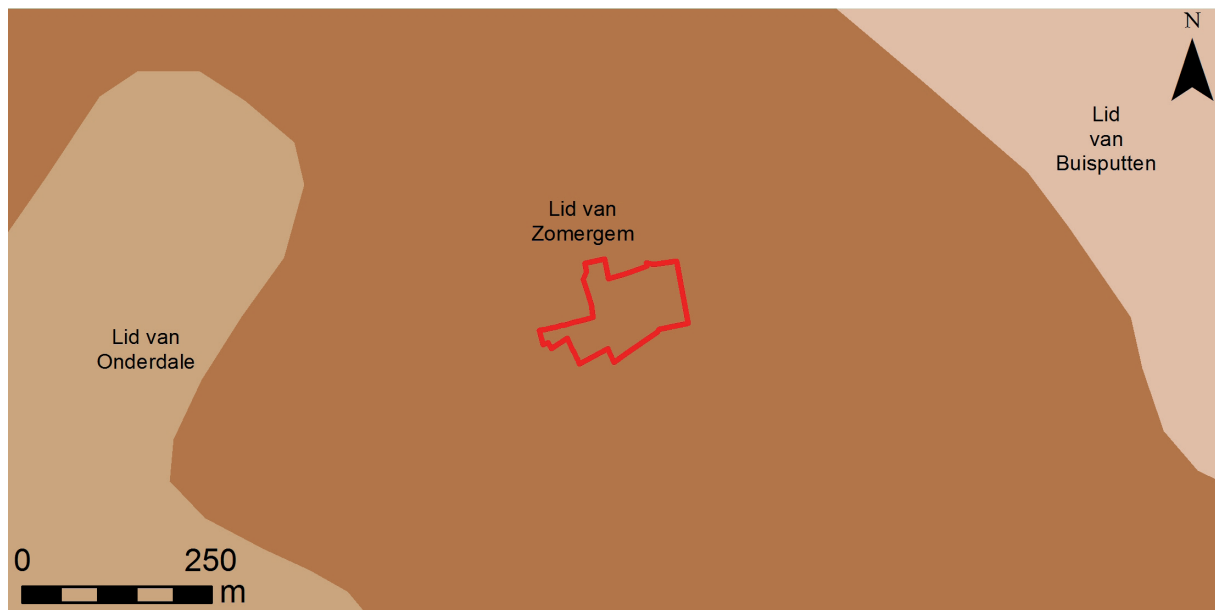

Fig. 4. Situering op de geologische kaart van het Tertiair (GDI-Vlaanderen, 2002).

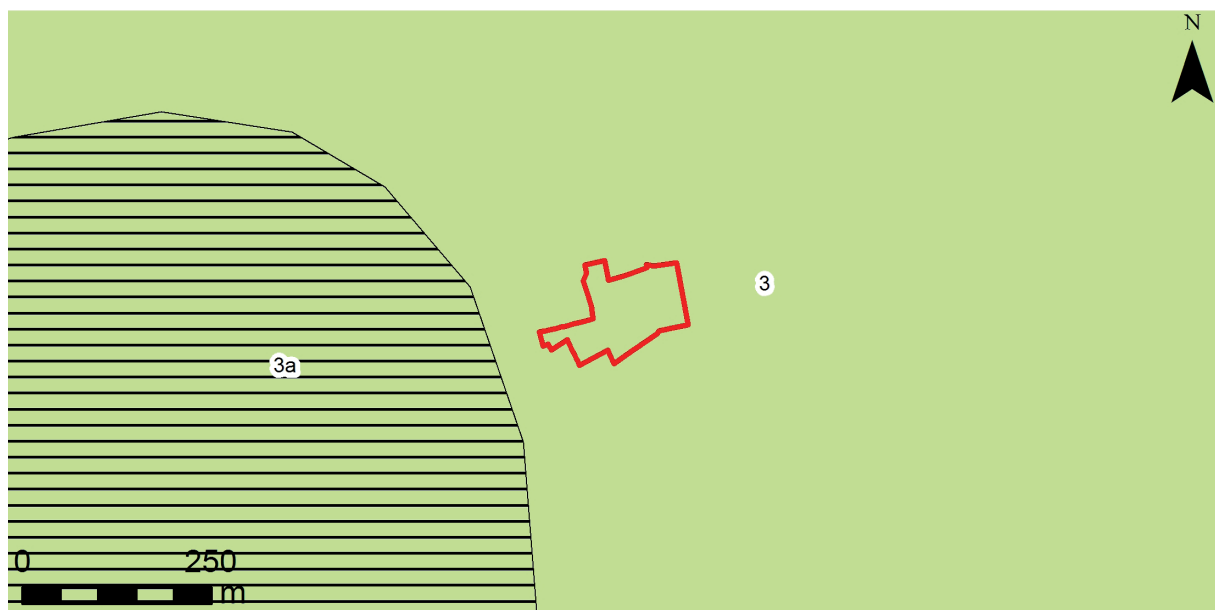

Fig. 5. Situering op de geologische kaart van het Quartair (Bogemans F., 2005).

Op de bodemkaart wordt de textuur van het projectgebied omschreven als matig natte lichte zandleemgronden met een diepe antropogene humus A-horizont met een grijsachtige kleur (Pdm(g)) (fig. 6). Deze matig natte plaggenbodems hebben een humeuze bovengrond die minstens 60 cm dik is. Deze rust op een sterk gegleyificeerde ondergrond met soms een bedolven podzol, maar veelal een weinig duidelijke profielontwikkeling. Vanaf 40 tot 60 cm beginnen de roestverschijnselen, die echter niet altijd duidelijk waar te nemen zijn in het humeus materiaal. Algemeen is dit type bodem erg nat tijdens de winter en het voorjaar.⁵

⁵ Van Ranst & Sys 2000, 158.

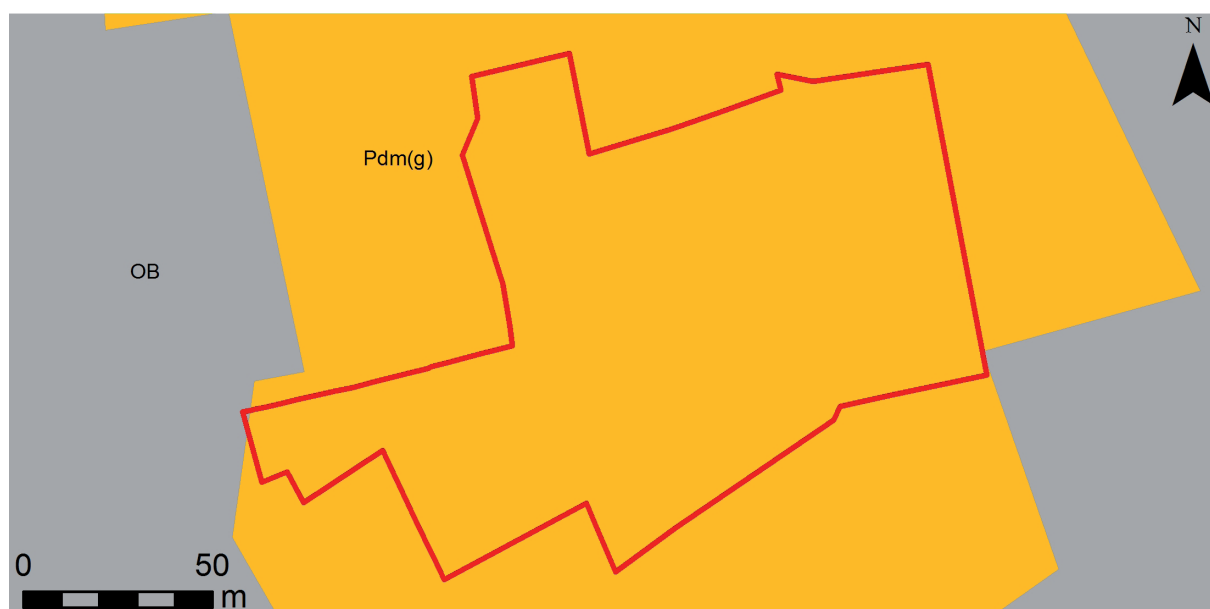

Fig. 6. Situering op de bodemkaart (GDI-Vlaanderen, 2001).

5. CONTEXT

5.1. HISTORISCHE CONTEXT

De oudste vermelding van Sint-Amands dateert uit 822, wanneer Lodewijk de Vrome het Karolingische domein *Baceroth* (Baasrode) met Sint-Amands als kern schenkt aan de abdij van Elnone. In de 11de eeuw valt dit domein uiteen in drie delen, namelijk Baasrode, Sint-Amands en Mariekerke. Tot aan de Franse Revolutie blijft het eigendomsrecht van de heerlijkheden Sint-Amands en Baasrode in handen van de abt van Elnone. Vanaf de 11de eeuw komt Sint-Amands onder de invloedssfeer van de heren van Grimbergen. Zij treden op als leenmannen van de abt van Elnone en stellen zelf achterleenmannen aan. In dezelfde eeuw wordt Sint-Amands als een aparte heerlijkheid deel van Rijksvlaanderen en wordt de graaf van Vlaanderen de bestuurlijke voogd.⁶

Een oorkonde uit 1281 bevat een eerste verwijzing naar de aanwezigheid van een parochie. Deze maakte oorspronkelijk deel uit van het bisdom van Kamerijk, maar werd in 1559 opgenomen in het bisdom van Mechelen. Tussen ± 1600 en 1801 werd de parochie tijdelijk deel van het bisdom Gent, waarna het weer overgenomen werd door het bisdom Mechelen.⁶

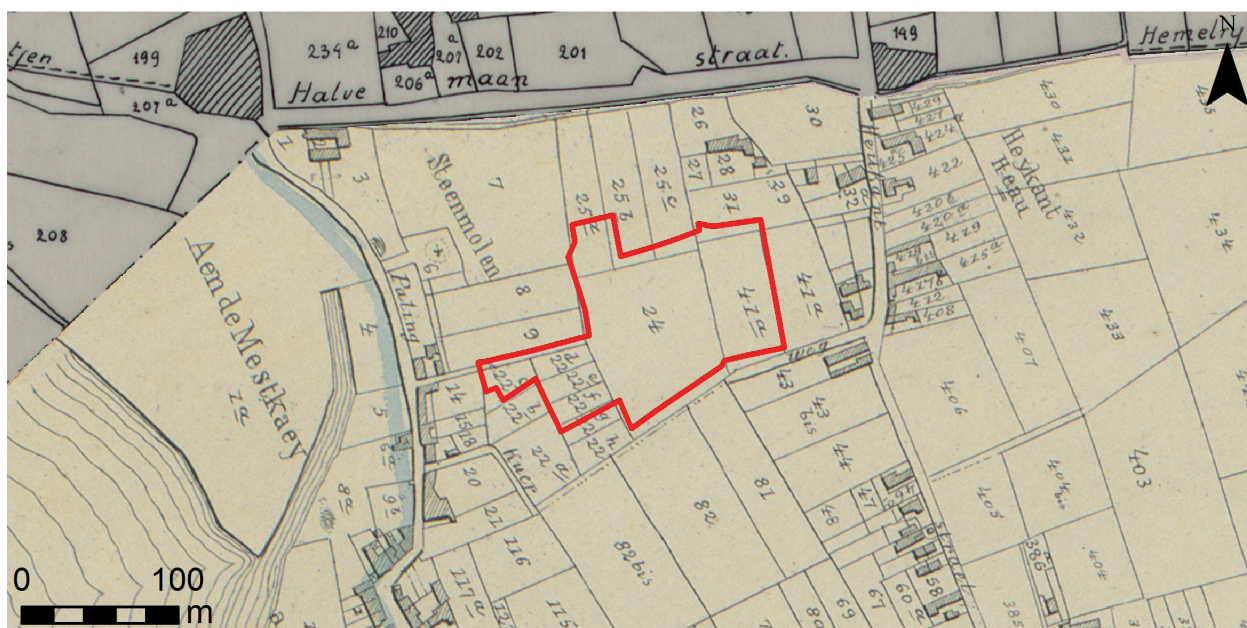
De oudste beschikbare kaart met betrekking tot het projectgebied is deze van Ferraris (1777, fig. 7). Ondanks de nabijheid van de dorpskern is hier duidelijk op te zien dat er ten tijde van de opmaak van de kaart geen bebouwing aanwezig was binnen het gebied. In het uiterste noordwesten van de kaart is de aanwezigheid van een molen zichtbaar. De *stenenmolen* nabij het projectgebied werd pas opgericht na de uitgave van deze kaart.

Fig. 7. Situering op de kaart van Ferraris (bron: AGIV Web Map Service).

Ook op de atlas van de buurtwegen en de kadasterkaart van Popp (1842-1879, fig. 8) werd geen bebouwing aangegeven binnen het projectgebied. Ten noordwesten van het projectgebied wordt wel duidelijk de aanwezigheid van de *Stenenmolen* weergegeven (cf. §4.2).

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016e

Uit een luchtfotografische opname uit 1971 blijkt dat het huidige perceel 25W bebouwd was (fig. 9). Op basis van de foto kan vermoed worden dat het gaat om hangars. Deze werden ten laatste tegen 1990 afgebroken, aangezien ze dan niet meer te zien zijn op luchtfoto's. Het perceel lijkt tot 2013 grotendeels ingenomen te zijn door bomen.

Fig. 8. Situering op de kadasterkaart van Popp (AGIV Web Map Service).

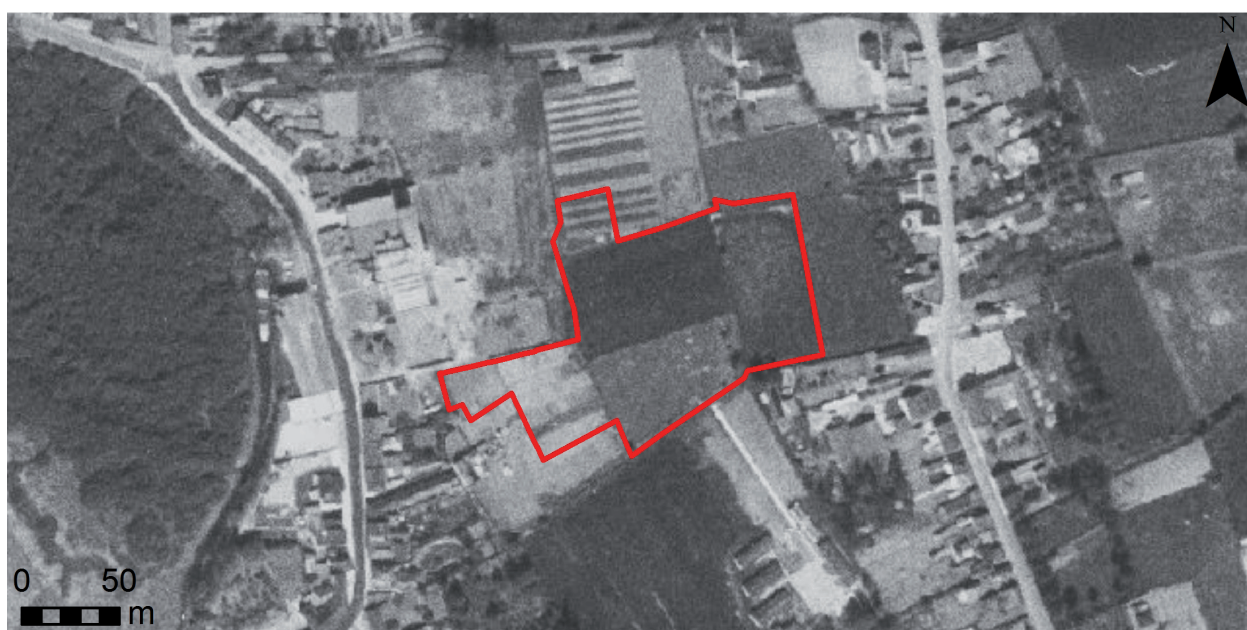

Fig. 9. Situering op een luchtfoto uit 1971 (AGIV Web Map Service).

5.2. ARCHEOLOGISCHE CONTEXT

Voorafgaand aan het onderzoek werd er binnen het projectgebied nog geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Op de Centrale Archeologische Inventaris is er in de omgeving sprake van slechts twee erfgoedwaarden.

In het noordwesten wordt de molen vermeld die reeds op de Ferrariskaart staat afgebeeld (fig. 10-160403). De precieze ouderdom van deze molen is niet gekend.

Ten zuiden van het projectgebied was er tijdens de late middeleeuwen mogelijk een burcht aanwezig (fig. 10-103923). Hiervoor zijn echter geen duidelijke archeologische of historische bewijzen. De aanwezigheid van een burcht wordt enkel vermoed op basis van de benaming (Borchtstraat) en de perceelindeling.

Fig. 10. Gekende archeologische waarden in de omgeving (GDI-Vlaanderen, 2016).

6. ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

6.1. METHODIEK

Voor aanvang van het veldwerk werd een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij werd informatie verzameld aangaande de historische, landschappelijke en archeologische kennis van de ruime omgeving. Voor de historische data werden verschillende literatuurbronnen geraadpleegd. Daarnaast werden verschillende historische kaarten gebruikt. Deze werden verkregen via de Web Map Service voor ArcGIS van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV). De verkregen kaarten werden gebruikt als laag in een GIS-omgeving. Ook de landschappelijke achtergrond van het ontwikkelingsgebied werd in GIS onderzocht. Hierbij werd gebruik gemaakt van gegevens die bekomen werden via het AGIV⁷. De archeologische gegevens werden hoofdzakelijk bekomen via de Centrale Archeologische Inventaris (CAI).

Om een evaluatie te maken van het archeologische potentieel van het terrein, werd gebruik gemaakt van het systeem van continue proefsleuven. In totaal werden 13 sleuven aangelegd, telkens met een breedte van 2.5 m. De afstand tussen de assen van de sleuven bedroeg telkens 15 m.

De totale oppervlakte van het ontwikkelingsgebied bedroeg 14688,81 m². Door middel van de sleuven met aanvullende kijkvensters werd hiervan in totaal 2233 m² of 15,21% onderzocht.

Na het machinale afgraven werd het archeologische vlak manueel opgeschaafd. Vervolgens werden de aanwezige sporen, natuurlijke sporen en recente verstoringen aangeduid en ingemeten met een totaalstation. De bekomen gegevens werden verwerkt in een GIS-omgeving.

In elke werkput werd minstens één putwandprofielput aangelegd, waarbij dieper werd gegaan dan het archeologische vlak, teneinde een beter inzicht te krijgen in de bodemopbouw. Deze putwandprofielen werden telkens opgeschoond en geregistreerd door middel van foto's en tekeningen van de verschillende horizonten en/of lagen.

Voor de beschrijving van de putwandprofielen en sporen werd een databank opgemaakt. Hierin werden ook de vondstenlijst, tekeningenlijst en fotolijst opgesteld. De resulterende lijsten zijn als bijlage bij dit rapport toegevoegd.

- De sporenlijst is de neerslag van de veldbeschrijvingen en omvat nota's over de vorm, kleur en samenstelling van de sporen.
- De vondstenlijst beschrijft per stratigrafische eenheid per spoor de diverse vondstcategorieën, telkens met het aangetroffen aantal stuks, en geeft, voor zover mogelijk, per categorie een algemene datering. Op basis daarvan wordt aan het betreffende spoor een globale datering toegekend.
- De tekeningenlijst geeft een beschrijving van de tekeningen die zowel tijdens het terreinwerk als tijdens de verwerking werden gemaakt.
- De fotolijst tenslotte bevat de beschrijvingen van de diverse overzichts- en detailfoto's die tijdens het veldonderzoek werden genomen.

⁷ <https://download.agiv.be/Catalogus>

Dit rapport schets het algemene kader van het onderzoek en bevat de neerslag van de onderzoeksresultaten. Een kopie ervan, met bijlagen en sporenplan, wordt zowel in analoge als digitale vorm aangeleverd aan Grondweb NV, het Agentschap Onroerend Erfgoed (Brussel en Oost-Vlaanderen), de Centrale Archeologische Inventaris en de Archeologische Dienst Waasland – cel Beheer & Ontsluiting.

6.1. ONDERZOEKSRESULTATEN

6.1.1. Bodemkundige vaststellingen

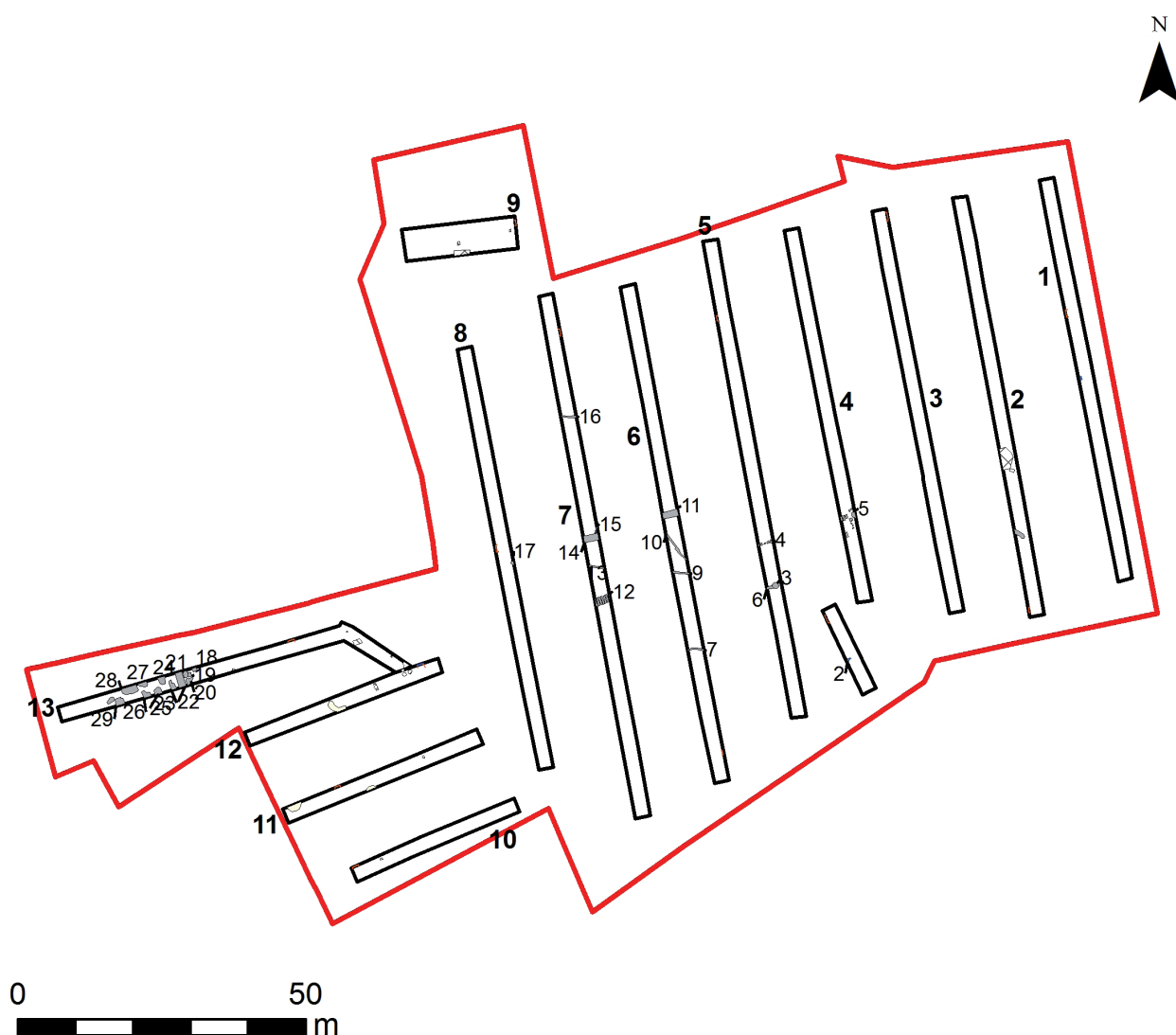
Vrijwel het gehele projectgebied vertoonde een relatief uniforme bodemopbouw. De meeste profielen bestonden uit een donkere bruingrijze ploeglaag (Ap1) bovenaan met daaronder een iets lichtere bruingrijze ploeglaag (Ap2). Onder de ploeglaag was er in de meeste profielen een B-horizont te herkennen. Deze licht bruine laag was op sommige plaatsen sterk gebioturbeerd. De C-horizont bestaat uit licht geel tot licht groengeel lichte zandleem. De A-horizont kon tot 70 cm dik zijn. In de buurt van de greppels die het grasland afbakenen is dit pakket dunner, zo'n 40-tal cm.

Fig. 11. Profiel van werkput 6.

Dit basisprofiel (fig. 11) is terug te vinden in sleuven 1 tot en met 8 die in het voormalige grasland zijn aangelegd, evenals in sleuven 10 tot en met 13 die in de voormalige moestuinen zijn aangelegd. Sleuf 9, dat zich in het noorden van het projectgebied bevindt, laat een ander bodemprofiel zien. De A-horizont wordt hier gekenmerkt door 3 verschillende lagen; een heterogene grijs tot bruine ophogingslaag met verschillende fragmenten bouwmetaal, daaronder een donker grijsbruine ophogingslaag met licht grijze vlekken en enkele fragmenten bouwmetaal en onderaan een donker bruingrijze laag die sterke vergelijkingen vertoont met de Ap1 in de andere profielen. De bovenste 2 lagen zijn vermoedelijk het resultaat van de recente bouwactiviteiten in de buurt van sleuf 9.

6.1.2. Archeologische vaststellingen

Er zijn in het totaal 30 sporen geregistreerd (fig. 12), waarvan 2 mogelijke paalkuilen, 13 kuilen en 14 greppels. Spoor 1, in sleuf 1, is vermoedelijk natuurlijk en kan buiten beschouwing gelaten worden. In sleuf 4 werd er een grijs, ovaal spoor (S2) aangetroffen dat 38x62 cm mat en tot 40

Fig. 12. Allesporenkaart

cm diep bewaard is gebleven. Uit de coupe kunnen we afleiden dat het vermoedelijk om een paalspoor gaat (fig. 13, fig. 14). Er werden in sleuf 4 geen andere paalsporen aangetroffen dus de functie van dit spoor is onbekend. Ook de datering is onbekend aangezien er in het spoor geen materiaal werd aangetroffen. In sleuf 6 werd er eveneens een klein ovaal spoor (S8) aangetroffen met een licht grijsbruine vulling. Het betreft hier mogelijk ook een paalspoor. Ook dit spoor werd geïsoleerd aangetroffen en ook hier is er geen materiaal aangetroffen dat kan helpen bij de datering van het spoor.

Fig. 13. Coupe S2.

Een grotere kuil met een diameter van ongeveer 1 meter werd aangetroffen in sleuf 5. Dit spoor (S3) had een donker bruingrijze, sterk humeuze vulling en een redelijk duidelijke aflijning. Door middel van een boring werd de diepte vastgesteld op 15 cm. De kuil oversnijdt een eveneens donker bruingrijze greppel met een humeuze vulling (S6).

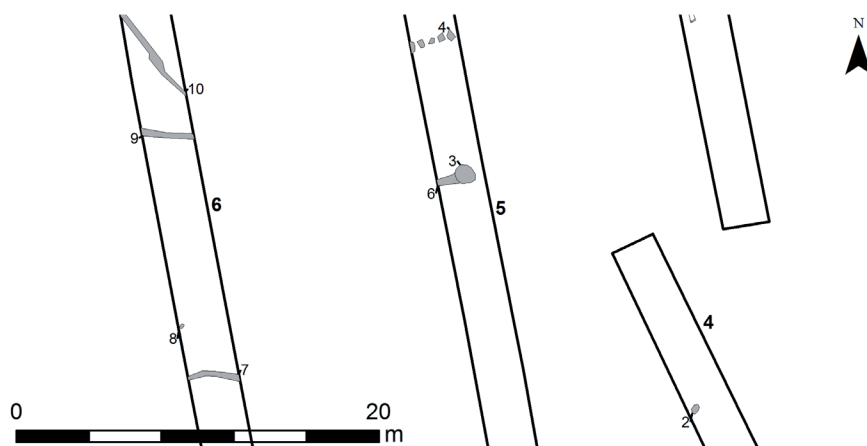

Fig. 14. Situering van sporen 2, 3 en 8.

De greppel heeft een oost-west oriëntatie net als greppels S9 en S13, die min of meer in het verlengde van S6 liggen. Greppels S9 en S13 hebben echter een veel minder humeuze vulling dan S6. De kleur, aflijning en breedte is wel gelijkaardig aan S6. Ten noorden van S9 is er een erg donker bruingrijze greppel aangetroffen met een sterk humeuze vulling. Deze greppel heeft echter een noordwest-zuidoost oriëntatie. In het zuiden van het projectgebied, in sleuf 6, is er eveneens een greppel (S7) met een erg donker bruingrijze, sterk humeuze vulling aangetroffen. Dit spoor is 33 cm breed en heeft een oost-west oriëntatie. In de besproken greppels zelf zijn er geen vondsten aangetroffen en in de respectievelijke sleuven zijn er enkel postmiddeleeuwse artefacten aangetroffen. De redelijk tot erg duidelijke aflijning en de donker vulling van de sporen doen vermoeden dat het hier relatief recente sporen betreft. Omwille van de datering van deze greppels zijn er geen kijkvensters gegraven. Hierdoor is het precieze verband tussen deze 5 greppels niet volledig duidelijk.

Ten noorden van S3 en S6 werden er verschillende spitsporen aangetroffen. Deze bruingrijze sporen met een scherpe aflijning liggen op een rij met een oost-west oriëntatie. Dit doet vermoeden dat het de onderkant van een greppel betreft. Gelijkaardige spitsporen werden eveneens aangetroffen in sleuf 4. Hier is de oriëntatie minder duidelijk. Mogelijk is hier een aftakking van de greppel aangesneden. In sleuf 7 zijn er eveneens spitsporen (S12) aangetroffen in het verlengde van S4 en S5. Deze spitsporen hebben een gelijkaardige vulling en aflijning maar hebben wel een veel grotere afmeting. Tussen S12 en S4, in sleuf 6, zijn er geen sporen aangetroffen die in verband kunnen gebracht worden met de drie eerder beschreven sporen. Mogelijk was hier de greppel niet zo diep bewaard.

In sleuven 6, 7 en 8 zijn respectievelijk S11, S14 en S17 aangetroffen (fig. 15). Sporen 11 en 14 zijn langwerpige sporen met een breedte van 110 tot 125 cm die haaks op de sleuven staan. Beide sporen hebben een grijsbruine vulling en een redelijk duidelijke tot duidelijke aflijning. In sleuf 8 bevindt zich in het verlengde van S11 en S14 een halfcirkelvormig spoor (S7) met een gelijkaardige vulling en aflijning. Vermoedelijk is S7 het einde van de greppel.

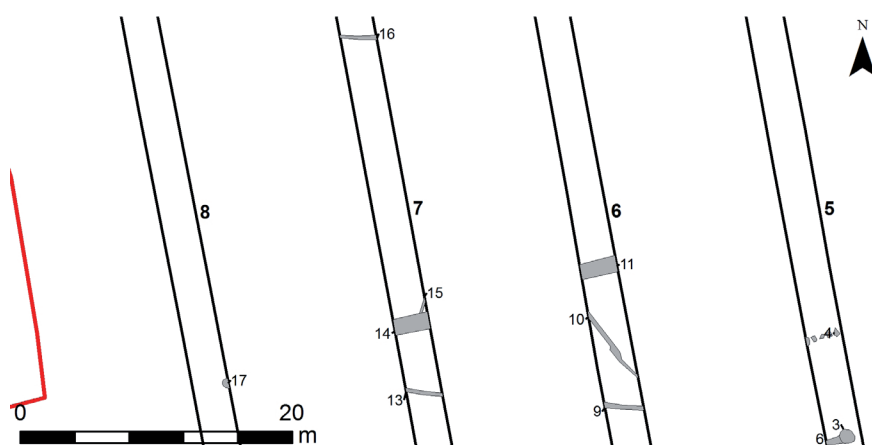
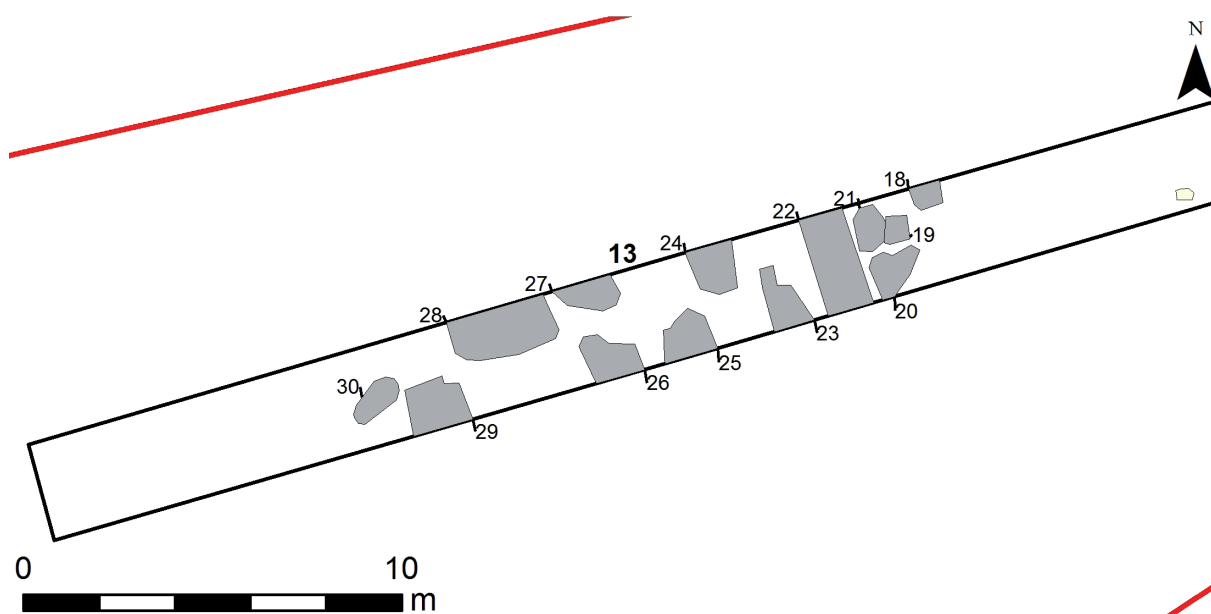

Fig. 15. Detail van de sporen in sleuven 6 tot 8.

Verder zijn er nog 2 greppels aangetroffen in sleuf 7. Spoor 15 wordt oversneden door S14. Het betreft hier een smalle greppel met een donker grijsbruine vulling en een noordoost-zuidwest oriëntatie. Ten noorden hiervan is een oost-west georiënteerde greppel (S16) aangetroffen met een donker grijsbruine vulling en een redelijk vage aflijning.

In het noordwestelijke gedeelte van het projectgebied, in sleuf 13, werden er 12 kuilen en 1 greppel (S18 tem 30, fig. 16) geregistreerd. De vorm van deze kuilen varieert van rechthoekig over ovaal tot onregelmatig. Sporen 19 en 29 hebben beide een bruinigrijze vulling met slechts weinig bioturbatie en een redelijk duidelijke aflijning. De overige sporen worden gekenmerkt door een sterk gebioturbeerde, bruinigrijze vulling met een grote hoeveelheid moederbodem en een minder duidelijke aflijning. Mogelijk betreft het hier de onderkanten van enkele ondiepe kuilen.

Fig. 16. Detail van de sporen in werkput 13.

In 4 van deze sporen (19, 26, 28 en 29) werd er bij het opschonen dateerbaar materiaal aangetroffen. Het aangetroffen aardewerk kan worden gesitueerd in de 17de-18de eeuw. De verschillende fragmenten leisteen en 1 fragmentje pijpaaarde duiden eveneens op een postmiddeleeuwse datering.

6.1.3. Assessment en basisanalyse van de vondsten en stalen

Tijdens de aanleg van de eerste 9 sleuven zijn er verschillende fragmenten aardewerk aangetroffen, voornamelijk roodbakkend geglaazuurd aardewerk en steengoed. Deze scherven zijn allen te dateren in de 17de tot en met 21ste eeuw. Bij het opschonen van spoor 12 is er glas, metaal, roodbakkend geglaazuurd aardewerk en industrieel wit aardewerk aangetroffen.

Ook in sleuf 13 zijn er in 4 sporen postmiddeleeuwse vondsten aangetroffen. Het betreft hier roodbakkend geglaazuurd aardewerk, Westerwald aardewerk, leisteen, steenkool en 1 fragmentje pijpaaarde.

6.1.4. Chronologie en datering

De vondsten wijzen op een aanwezigheid vanaf de nieuwe tijd. De meeste sporen hebben een redelijk donkere vulling en een redelijk duidelijke tot zeer scherpe aflijning wat eveneens kan wijzen op een recente datering. Enkel de 2 paalkuiltjes, die beide een lichtere vulling en een redelijk vage aflijning hebben, zijn waarschijnlijk ouder. Maar wegens gebrek aan vondsten is een juistere datering niet mogelijk.

6.1.5. Bewaringstoestand

Over het gehele projectgebied zijn er enkele recente verstoringen aangetroffen. Behalve de recente verstoring in sleuf 2 zijn deze verstoringen eerder klein. Het archeologisch vlak is vrij goed bewaard en goed leesbaar.

6.1.6. Afbakening van de site

De aanwezige sporen in het projectgebied wijzen op een beperkt landgebruik vanaf de nieuwe tijd. Binnen het projectgebied lijkt er dan ook geen sprake te zijn van een archeologische site.

7. SYNTHESE

Het onderzoek te Sint-Amands – De Keur bracht meerdere sporen aan het licht, voornamelijk greppels en kuilen, evenals 2 paalkuiltjes. De paalkuiltjes en de meeste greppels bevonden zich op het deel van het projectgebied dat in gebruik was als grasland. De aanwezigheid van deze greppels wijst op een gebruik als landbouwland. De greppels zijn waarschijnlijk te dateren in de postmiddeleeuwen. De paalkuiltjes konden niet worden gedateerd.

Op het deel van het projectgebied dat in gebruik was als moestuin is er een cluster kuilen aangetroffen evenals een mogelijke greppel. Deze sporen konden aan de hand van vondsten gedateerd worden als postmiddeleeuws.

8. ADVIES

Hoewel het onderzoek verschillende antropogene sporen opleverde in de vorm van postmiddeleeuwse greppels en kuilen, lijken deze ons niet van die aard dat een vervolgonderzoek aangewezen is. Ons inziens kunnen de percelen te Sint-Amands, afdeling 1, sectie A, nummers 9L, 22A2, 22C2, 22D, 22E, 24E, 25W en 41B vrijgegeven worden voor de werkzaamheden.

9. SAMENVATTING

Naar aanleiding van de geplande verkaveling van de percelen afdeling 1, sectie A, nummers 9L, 22A2, 22C2, 22D, 22E, 24E, 25W en 41B te Sint-Amands door de firma Grondweb NV werd door het agentschap Onroerend Erfgoed een voorafgaand archeologisch onderzoek opgelegd. De prospectie met ingreep in de bodem werd op 21 en 22 april 2016 uitgevoerd door de Archeologische Dienst Waasland – cel Onderzoek in samenwerking met Robby Vervoort Freelance Archeoloog. Het veldwerk werd uitgevoerd door Marjolijn De Puydt en Robby Vervoort.

Tijdens het onderzoek werden verschillende greppels en kuilen uit de nieuwe tijd aangetroffen. Deze resultaten geven ons inziens geen aanleiding tot een vervolgonderzoek.

10. BIBLIOGRAFIE

10.1. GERAADPLEEGDE LITERATUUR

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016a: *Vlassenbroekse polder en polder van Kastel, Mariekerke en Sint-Amands*. In: Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/135064> op 09-03-2016 16:16.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016b: *Boerenwoningen*. In: Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2116> op 09-03-2016 16:15.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016c: *Burgerhuis*. In: Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2095> op 09-03-2016 16:14.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016d: *N.V. Scheldemolens*. In: Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/2094> op 09-03-2016 15:57.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016e: *Sint-Amands*. In: Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/120432> op 10-03-2016 15:01.

VAN RANST E. & SYS C. 2000: *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Gent.

10.2. CARTOGRAFISCHE BRONNEN

FERRARIS J.-J.-F. (Graaf de) 1778: *Kabinetskaart der Oostenrijkse Nederlanden en het Prinsbisdom Luik* [online], AGIV Web Map Service

GDI-VLAANDEREN 2001: *Vectoriële versie van de Bodemkaart* [shapefile], AGIV, IWT, Laboratorium voor Bodemkunde van de Universiteit Gent (GIS-Vlaanderen).

GDI-VLAANDEREN 2002: *Vectoriële versie van de Tertiaire geologische kaart* [shapefile], MVG-EWBL-ANRE (GIS-Vlaanderen).

BOGEMANS F. 2005: *Quartaairgeologische overzichtskaart van Vlaanderen 1/200.000. In opdracht van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie* [shapefile].

GDI-VLAANDEREN 2015: *Centrale Archeologische Inventaris (CAI)* [shapefile] (gedownload op 17/12/2015)

11. BIJLAGEN

- ALLESPORENKAART (PDF)
- SPORENLIJST
- VONDSTENLIJST
- STALENLIJST
- FOTOLIJST
- TEKENINGENLIJST
- FOTO'S
- TEKENINGEN
- GIS-BESTANDEN (SHAPEFILE)